

Nagy Noémi

„Digitális tér”. Digitális Konferencia 2017

Napjainkra az infokommunikációs technológiák és eszközök elterjedésével megváltozott – és folyamatosan alakul – a tudásról alkotott képünk. A társadalomban való érvényesüléshez gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt nélkülözhetetlen a digitális világban való tájékozódás képessége. Az információk magabiztos és kritikus feltérképezéséhez szükséges ismeretek, készségek és képességek mint digitális kompetencia a Nemzeti alaptanterv részét is képezik, jelezve annak fontosságát, hogy az oktatás terén is fogékonyak kell lenni a változásokra.

A téma relevanciáját mutatja, hogy a digitális pedagógiáról szóló szakmai párbeszéd folyamatosságát biztosítva az ELTE PPK Neveléstudományi Intézete, az Osztályfőnökök Országos Szakmai Egyesülete és a Tempus Közalapítvány 2017. november 18-án immár hatodik alkalommal szervezte meg a *Digitális Konferenciát*. A változás jegyében az idei program perspektíváját a mindannyiunkat körülvevő digitális tér adta. A szakmai nap keretét biztosított olyan kérdések megválaszolására, hogy mit jelent a digitális korban tanulni és tanítani? Hogyan készíthet fel az iskola a jövőre? Mit tehetünk annak érdekében, hogy a gyermekek biztonságosan mozogjanak a digitális térben? Miként működhetünk együtt hatékonyan abban a világban, amely sokszor kényszerít minket versenyhelyzetbe?

1. kép

A konferencia közönsége (Fotó: Kováts Miklós)

A szakmai napot Fábri György, az ELTE PPK dékánhelyettese nyitotta meg, aki köszöntőjében szakmapolitikai szempontokat figyelembe véve kiemelte a digitális környezet változásának a sebességét, valamint a folyamatos diskurzus fontosságát a különböző trendek leíró elemzése helyett. A plenáris ülést Farkas Bertalan Péter, a Tempus Közalapítvány tudásmenedzsment csoportjának elnöke vezette, aki felhívta a résztvevők figyelmét a digitális pedagógiai tér közösségi alakításának, formálásának a jelentőségére. Az első előadó Gyarmathy Éva, klinikai szakpszichológus, a MTA TTK Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet munkatársa volt. *Szabadnak születtünk* című előadásában a homo sapiens természetben vadászó és gyűjtögető, próba-szerencse tanuláson alapuló életvitelétől, a letelepedett, földművelő, írásbeliséghez kötődő kultúrát kifejlesztő emberen át, egészen a neomád kor személyre szabott infokommunikációs eszközökkel és technológiával ellátott társadalmában élő egyénig felvázolta és párhuzamba állította idegrendszerünk fejlődését. Lényegre törően foglalta össze, hogy az írásbeliség és ismereteink hatékony felhalmozása által hogyan váltunk helyhez kötötté a hagyományos iskolai keretekben, annak ellenére, hogy az emberi szervezetet alapvetően a mozgás tartja életben. A tudás felhalmozásának exponenciális felgyorsulása következtében napjainkra az emberiség mobilitása ismét megnőtt, a sikeresség kulcsa az információk hatékony megszerzésén alapul.

2. kép

Gyarmathy Éva előadása (Fotó: Kováts Miklós)

A 21. század kultúráját legkönnyebben a kultúrát közvetítő eszközök feltérképezése által ismerhetjük meg. De milyenek is lettünk? – teszi fel a kérdést Gyarmathy Éva, aki szerint a válaszhoz vezető egyik legrövidebb út az, ha megnézzük, mivel foglalják el magukat az emberek a szabadidejükben. Az információszerzéssel kapcsolatban számtalanszor hangzik el, hogy „a tudás a zsebünkben van”, így a személyre szabható okostelefonok és egyéb infokommunikációs eszközök lehetővé teszik, hogy

tevékenységeinket igényeinknek megfelelően alakítsuk. Az általánosan végzett cselekvések (például információ- és hírkeresés, kapcsolatteremtés, tájékozódás, játék) azok, amelyeken keresztül a diákok szükségletei is remekül megfoghatók. Edith K. Ackermann (2011) kutatását elemezve Gyarmathy Éva arra jutott, hogy a neonomádok társadalmában az oktatás terén nem a tartalom, a „mit”, hanem a „hogyan” kérdése kell, hogy a középpontban álljon. A zárszó – amely a pedagógusszerep változására irányítja a figyelmet – akár tanácsként is megfogadható. „A digitális pedagógus jellemzője, hogy kevésbé aktív, mint a gyerekek.”

A plenáris ülés második előadója Rémán Izabella, a Workshop Humán Személyzeti Tanácsadó és Szervezetfejlesztő Kft. ügyvezetője, a *Versengés helyett együttműködés* című előadásában a munkaerőpiac változó tendenciáin keresztül villantott fel új szemléletet. A jelenünket meghatározó radikális változások nemcsak izgatottságot, hanem félelmet is magukkal hozhatnak, hátráltatva ezzel kreatív alkotófolyamatainkat. A változás ütemétől és minőségétől függően a félelem hatására archaikus ösztöneinktől vezérelve cselekszünk, ami régi megoldásokat eredményez az új kihívásokra. A tanuláshoz, az új megoldások létesítéséhez azonban ki kell lépünk a komfortzónánkból. Rémán Izabella átfogóan ismertette a Deloiette világvezető tanácsadó cég *Global Human Capital Trends* című tanulmányát, amely *A játék megváltozott, a szabályokat most írjuk át* címet viseli (1). A digitális korban a munkaerőpiacon is paradigmaváltásra van szükség, és ez belső hozzáállásunk megváltoztatásával következhet be. Versenyalapú társadalmunkban a hangsúlyok eltolódtak. Az információrobbanás következményeként az együttműködés válik a legfőbb értéké. A változás főszereplőiként – a változásokra történő reagálási képesség hatékonysága szerint sorba állítva – a technológia, az egyének, a magánszféra cégei és az állami szervezetek kerültek elő. Az állami szféra részeként a magyarországi oktatási rendszer lassan képes a változásokkal lépést tartani, emiatt is válhattak fontosabbá a tanulás során az informális terek. A munkaerőpiacon a súlyeltolódás a vállalati hierarchia átalakulásában figyelhető meg, miszerint a hierarchikus rendszerek helyét az organikus csapatok önszerveződő hálózatai veszik át. A kérdés immáron nem az, hogy kinek dolgozol, hanem hogy kivel dolgozol együtt. A karrierépítés alapját a tanulás hatékonysága, új formái és intézményei biztosítják, főként, mivel az egyik legnagyobb kihívás a tudás elévülésének a mérhetetlen gyorsasága, amely megközelítőleg öt évre tehető. A jövő munkaerőpiacán az információáramlás megkönnyítése érdekében tehát az együttműködése a főszerep, és ezt pedagógusként is tanulnunk és tanítanunk kell.

3. kép

Rémán Izabella előadása (Fotó: Kováts Miklós)

A plenáris ülés harmadik előadójaként Horváth Ádám, a Digitális Pedagógia Módszertani Központ (DPMK) szakmai vezetője szólalt fel, aki a *Digitális Oktatási Stratégia (DOS)* eredményeiről számolt be. A magyarországi fiatalok negatív teljesítménye az OECD-országok átlagához képest felhívta arra a figyelmet, hogy átfogó változtatásokra van szükség. Az informatikaórák alacsony száma mellett a digitális írástudás fejlesztése csak kis részét képezi a tananyagnak. Előadásában kiemelte, hogy a papíralapú tankönyvek újabb és újabb megjelentetése helyett érdekesebb lenne a digitális eszközök fejlesztésére, pótlására, javítására fordítani az állami támogatást, mivel jelenleg nem csupán az infrastruktúra megújítása, de minőségének a szinten tartása is problémát okoz. A tankönyvek egyrészt a tudás végességének „illúzióját” keltik a diákokban, mintha egy-egy tudományterület eredményeit lehetséges volna könyvbe zárni, másrészt az ismeretek devalválódását a hagyományos oktatási eszközök nem tudják kezelni. A BYOD-mozgalom (*Bring your own device!*), vagyis a „*Hozd a saját eszközöd!*” részben alternatívát képezhetne az iskolák számára a technológiai hiányok leküzdésében, hiszen a diákok jelentős hányada rendelkezik okostelefonnal, amelyet felhasználhatnánk a digitális oktatás során. Horváth Ádám a márciusban létrehozott DPMK céljaként megemlítette, hogy az iskolák digitális átállásához nyújtanak szakmai segítséget: a köznevelés digitális módszertani támogatásával, szakértői bázis kialakításával, valamint a témához kapcsolódó pályázatokkal és szakmai projekkel. A szakmai kiindulópontot részben egy, a Waldorf-pedagógiához hasonló elvek alapján szerveződő dániai iskola adta, amelyet a Lego játékgár létesített. A változások további eredőjeként Horváth Ádám kiemelte – részben Sáska Géza egy a matematikai kompetenciamérés és a tantárgyi osztályzatok összevetését vizsgáló kutatása alapján –, hogy a mérések és értékelések pontosítása fontos kérdéskör. Ezek alapján lehet csupán megfelelően definiálni a fejlesztési területeket, mind a diákok, mind a pedagógusok esetében. Fő célkitűzésként meghatározta, hogy a digitális kompetenciafejlesztésnek minden tanórán és az iskolai élet minden szegmensében jelen kell lennie.

4. kép

Horváth Ádám előadása (Fotó: Kováts Miklós)

A plenáris ülés után a Digitális Pedagógus díjakat és okleveleket, valamint az eTwinning-különdíjakat vehették át a résztvevők. A díjazottak bemutatkozására a délutáni szekcióban került sor. Anyanyelv-pedagógiai szempontból Gergelyi Katalin munkája mindenképpen kiemelendő. A *Nyomozz és írd!* című projektmunka során négy héten át a diákok 3-4 fős csoportokban közösen és egyénileg dolgoztak, munkájukra két egyéni és egy csoportos jegyet kaptak. Így az otthoni és az órai feladatok által a csoportmunka mellett az egyéni teljesítménnyel is hozzájárulhattak egy büntény felgöngyölítéséhez. Végeredményül a nyomozás dokumentációját készítették el a diákok internetes szöveg- és képszerkesztő programok segítségével. A projektmunka során az eredmények folyamatosan nyomon követhetők, az elvégzett feladatok jelvényekre válthatók. Az első körben a diákok megkapják a bűneset helyszínének a leírását, ahol három nyomot kell találniuk, legalább három lehetséges irányban kell elindulniuk. A csoport- és az egyéni munkák elvégzését követően a második körben már tanúvallomást kell felvenniük (vagy részletesen rögzíteniük írásban), így akár kollégákat, diákokat is be lehet vonni a projektmunkába. A tanúvallomást követően tárgyi bizonyítékot kell találniuk, mindezen anyagokat pedig a folyamatosan vezetett közös dokumentumban is rögzíteniük kell. A projektmunka kiváló terepet nyújt többek között a kreativitás, a digitális készségek, a kooperáció fejlesztésére. A közös játék és alkotás a csoportkohézió szempontjából jelentős hozzáadékkal bírhat. A legnagyobb értéknek azonban mégis az tekinthető, hogy a tanár irányító szerep helyett koordináló, mentoráló szerepet vesz fel, elősegítve a gyerekek aktivitását a munkafolyamatban.

A szakmai nap délutáni részében a szekciófoglalkozások tematikáját az előzetesen jelentkezett pedagógusok és más szakemberek foglalkozásai, alkalmazásai, ötletei adták. Többek között bemutatkozott a Tempus Közalapítvány EFFECT projektje, amely célzottan a pedagógusok kollaboratív tanulását támogatta digitális eszközök segítségével. Az együttműködés jegyében a fő cél a közös

alkotófolyamatok és a pedagógiai kultúra erősítése volt, mivel a társadalom által támasztott új elvárásoknak való megfeleléshez folyamatos fejlődés szükséges. A tanárok közötti együttműködés fejlesztése ennek teremt alapot.

A szekciófoglalkozásokon az érdeklődők kipróbálhattak különböző (webkettes) applikációkat, megismerkedhettek a mobil eszközök tanórai alkalmazásának a lehetőségeivel, segítséget kaphattak digitális módszertani kérdésekben. A témák között az internetbiztonság és a médiatudatosság is helyet kapott. Különösen nagyra értékelhető Baracsi Katalin előadásában az, hogy a szakmai anyagokon kívül olyan friss tévésorozatokra is felhívta a figyelmet, amelyekben a fiatalokat érő online zaklatások is hangsúlyos szerephez jutnak. Ilyen például a *Zaklatók* teleregény – nem túl képzeletbeli – világa.

Nagy Krisztina előadásában a hazai és külföldi médiában is nagy visszhangot keltő *Harkályon utazó menyét* című fénykép került a középpontba. A fact-checking és álhírszűrés módszertanáról tartott előadásban egy, az iskolások számára kitalált, multimédiás nyomozási feladatot dolgozott ki, amelynek során a tanulóknak egy előkészített információs csomag felhasználásával kellett utánajárniuk a nevezett fotó hitelességének. A feladat hatékonyságát az online és az offline hírforrások párhuzamos felhasználása tette igazán gyakorlatközpontúvá.

Fülöp Hajnalka, az ötgyermekes édesanyák minden rutinosságával és megfontoltságával, a szülők és gyermekeik közötti szabályrendszerek online felületekre történő kibővítésére hívta fel a figyelmet. Fontosnak találta azt is hangsúlyozni, hogy az együttműködés ne csak a gyermekek szövegadásában és a minél kevesebb „gépezésben” merüljön ki. A szülők is mutassanak hajlandóságot arra, hogy megismerjék gyermekük online életszféráját, legyenek tisztában az érdeklődési körével. Ebből a kollaborációból pedig megteremthető az az online rendszer és keret, amely mind a szülők, mind a gyermekek számára elfogadható.

Humán tantárgyak területén is számos jó gyakorlattal gazdagodhattak a konferencia résztvevői. Gonda Zsuzsa és Molnár Gábor Tamás az MTA–ELTE Digitális írástudás és irodalomkutatás kutatócsoportjának tagjai, a *Líraszövegek értelmezése és elemzése digitális térben* című projektjük keretében eredményeik és a hypothes.is eszköz bemutatására vállalkoztak (2). Az elméleti bevezetőt követően egy empirikus kutatás eredményeiről számoltak be, amelynek célja az irodalomórán alkalmazható digitális annotációs eszköz használati lehetőségeinek a feltérképezése, valamint a tanárok és a diákok irodalomórai IKT-használattal kapcsolatos attitűdjének a megismerése. Az eredmények alapján mind a diákok, mind pedig a pedagógusok hozzáállása pozitív az ilyen típusú órákhoz, ám technikai problémák nehezíthetik a kivitelezést.

A Dunaújvárosi Móricz Zsigmond Általános Iskola pedagógusa, Antaliné Miss Lilla diákjai komplex digitális tananyagát mutatta be, amelynek vezérfonala Arany János születésének 200. évfordulója volt. A projekt keretein belül az életmű egy-egy állomásához kapcsolódóan a gyerekek képregényt, reklámplakátot, gondolattérképet készítettek, több esetben kiterjesztettvalóság-alkalmazások (például Aurasma, Minecraft) segítségével. A számonkérés hasonlóan „játékos” módon, társasjáték keretein belül történt.

Haba Anikó az ELTE–BME TMIT (társai: Steklács János – Bóna Judit – Németh Géza) nevében számolt be egy gamifikált olvasássegítő platform terveiről. Az ismertetett platform ötletét a *Versike* online eszköz adta, amelynek célja játékosá tenni és megkönnyíteni a verstanulást (3). Egy diák, Tomi, 86%-os hibaeredménye ellenére a felület leglelkesebb felhasználójának bizonyult. Ez az eset támasztotta fel az igényt a gamifikált platformra, amelynek célja a 10–14 éves kiskamaszok online szövegértési készségeinek, képességeinek a fejlesztése. A PISA szövegértési szintjeinek megfeleltethető, automatizált értékelési rendszerrel működő oldalon lehetőség van pedagógusként saját osztályt létrehozni és így személyes visszajelzéseket adni tanulóinknak.

A Digitális Konferencia a hagyományokhoz híven színvonalas és aktuális rendezvény volt. A konferenciakötet már a program reggelén elérhetővé vált az érdeklődők számára mind online, mind nyomtatott formában. A konferencián elhangzott előadások prezentációi és a kötet elérhető a *Digitális pedagógus* honlapon (4).

Irodalom

- (1) Global Human Capital Trends 2017. Deloitte. <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/human-capital/articles/introduction-human-capital-trends.html> (2017. november 28.)
- (2) Hypothes.is. <https://web.hypothes.is/> (2017. november 28.)
- (3) Versike. <https://web.hypothes.is/> (2017. november 28.)
- (4) Digitális pedagógus. <http://digitalispedagogus.hu/> (2017. november 28.)

Nagy, Noémi: „Digital space”. Digital Conference 2017

Az írás szerzőjéről

Nagy Noémi

egyetemi hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar, Budapest

noemi.nagy93[kukac]gmail.com